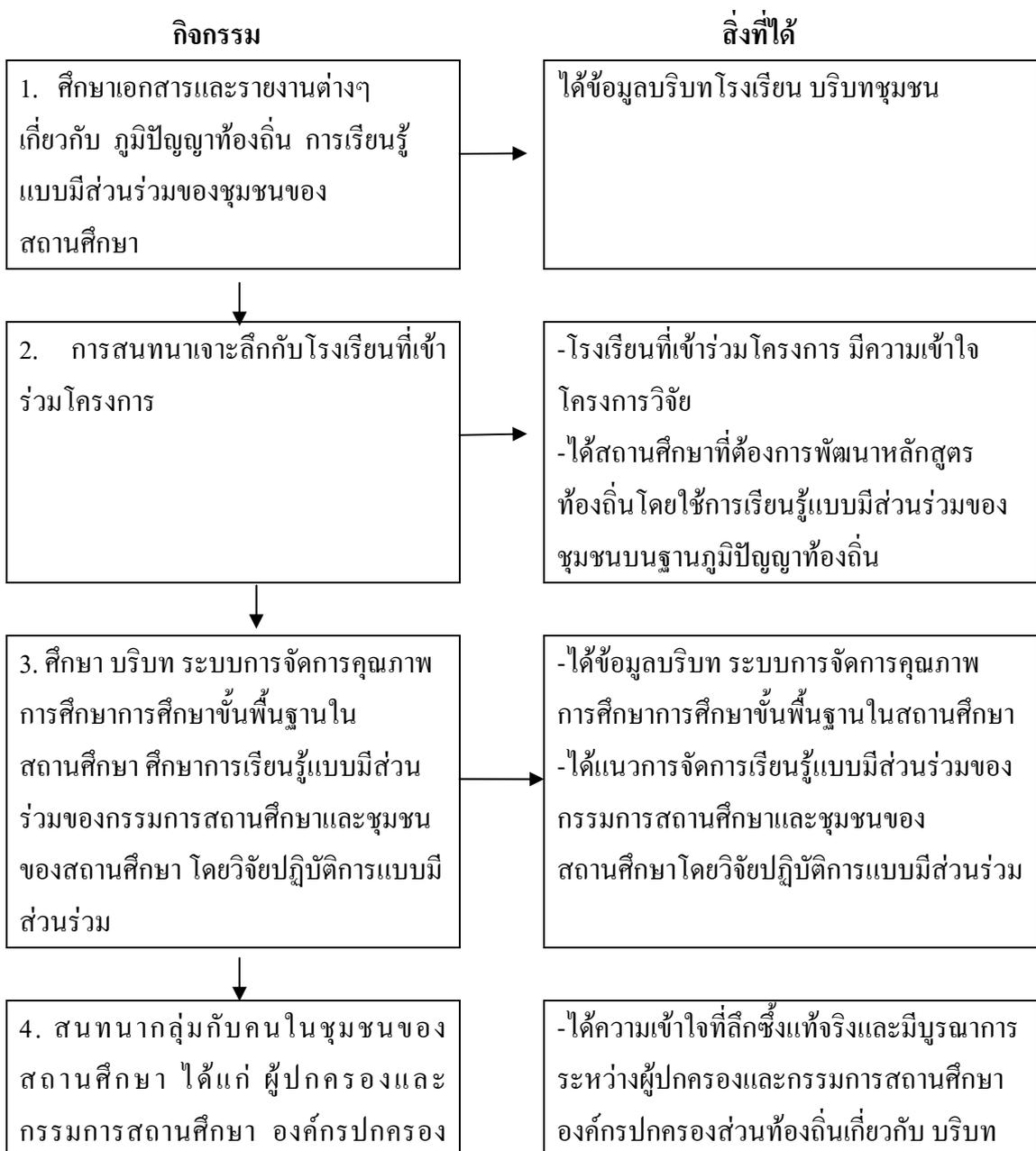

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ดำเนินการโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) ใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและรายงานต่างๆ เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาได้ข้อมูลบริบทโรงเรียน บริบทชุมชน ดังนี้

1.1 โครงสร้างทางกายภาพของอำเภองาว อำเภองาวเป็นหนึ่งใน 13 อำเภอของจังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ติดกับจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ มีพื้นที่ประมาณ 1,815 ตารางกิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 83 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 680 กิโลเมตร จากตัวเมืองพะเยาประมาณ 50 กิโลเมตร และจากตัวเมืองแพร่ประมาณ 89 กิโลเมตร

งาวเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีภูเขาหินปูน อายุไม่น้อยกว่าเก้าล้านปี ยาวลึกจากปากถ้ำ สลับซับซ้อน ถ้ำที่มีห้องโถงกว้างชื่อว่าถ้ำผาไท ภายในมีหินงอกหินย้อย สวยงามมาก

สลัซซันและมีถ้ำเล็กถ้ำน้อยมากมายที่มีความสวยงามแตกต่างกันไป มีอุณหภูมิเฉลี่ย ประมาณ 26 องศาเซลเซียสอากาศเย็นที่สุดอยู่ในเดือนมกราคม มีฝนตกหนักระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม พบนกจำนวนมากกว่า 50 ชนิด มีแมลงหลากชนิด มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ภายในถ้ำ และมีค้างคาวจำนวนมากอาศัยอยู่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เคยเสด็จประพาสถ้ำผาไท เมื่อ พ.ศ. 2469 ในครั้งนั้นได้จารึกพระปรมาภิไธยย่อ ปปร. ไว้ภายในถ้ำเพื่อเป็นที่ระลึกในการเสด็จประพาส ในบริเวณเหล่านี้มีทิวทัศน์ป่าไม้ ภูเขา ปัจจุบันได้มีสถานีฝึกนิสิตคณะวนศาสตร์ สถานีบำรุงพันธุ์ไม้สัก สวนรุกขชาติห้วยทาก และศูนย์วิจัยแมลงและจุลชีววิทยาป่าไม้ วนอุทยานถ้ำผาไท จุดสูงสุดของเทือกเขาอยู่ที่ ดอยแม่ขวัญซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,253 เมตร ต้นแม่น้ำยมไหลลงทางด้านตะวันตกสู่ตอนเหนือของอำเภอสองจังหวัดแพร่

อำเภองาวยังเป็นชุมชนมาแต่อดีตกาลมีประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่าสามพันปี มีชื่อว่า เมืองเงิน เป็นหัวเมืองหลักเมืองหนึ่งของอาณาจักรล้านนา บริเวณหน้าผาสูงชัน ที่เรียกว่า "ประตูผา" ซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรแต่โบราณสู่ล้านนาตะวันออก เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของเมืองเขลางค์นคร (ลำปาง) และเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งในสงครามยุคโบราณกับพม่า และในสงครามโลก บนหน้าผาและบริเวณใกล้เคียงมีภาพเขียนสีและแหล่ง ฝังศพของคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณกว่า 3,000 ปี ตะแคงประตูผานี้มีประวัติศาสตร์ คือ พญาข้อมือเหล็ก เป็นผู้อยู่ยงคงกระพัน เป็นทหารเอกของเจ้าผู้ครองเขลางค์นคร ครั้งหนึ่งได้ต่อสู้กับพม่าที่ช่องประตูจนทหารในกองทัพถูกทหารพม่าฆ่าตายจนหมดสิ้น เหลือแต่พญาข้อมือเหล็กเพียงคนเดียว พญาข้อมือเหล็กยังคงยืนถืออาวุธขวางปากถ้ำต่อสู้กับทหารพม่าเป็นสามารถตลอดทั้งวันตั้งแต่เช้าจรดเย็น ฆ่าทหารพม่าตายลงเป็นจำนวนมาก จนทหารพม่าไม่สามารถผ่านเข้าไปในถ้ำที่ซ่อนของเจ้าเมืองลำปาง ได้แม้แต่คนเดียว จนกระทั่งกองทัพหนุนของเวียงหลางคอนยกตามมาช่วย เจ้าเมืองเขลางค์นครได้สรรเสริญยกย่องวีรกรรมของพญาข้อมือเหล็ก โดยยกย่องให้เป็นเจ้าพ่อประตูผานับตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา ต่อมามีการตั้งศาลขึ้นบูชาเป็นที่นับถือของชาวลำปาง กระทรวงกลาโหมได้อัญเชิญนามมาตั้งเป็นค่ายรบพิเศษประตูผา เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของทหารราบจนปัจจุบัน ปัจจุบันภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชน ในจังหวัด กำลังร่วมกันจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

1.2 การดำรงชีวิตของชุมชน เป็นระบบทำมาหากิน ทรัพยากรส่วนใหญ่อยู่ในรูปทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ส่วนตัวและที่เป็นของส่วนกลาง ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องไปกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรตามธรรมชาติ ยังไม่มีแนวคิดเรื่องการออมที่มีการจัดการ ระบบเศรษฐกิจพอเพียงและธนาคารชุมชน ชุมชนใช้พลังงานทั้งจากภายนอกและพึ่งตนเองในพื้นที่ มีระบบพลังงานมีประปาและไฟฟ้าทั่วถึงทั้งอำเภอ แต่ในเขตเมืองพึ่งพาพลังงาน

จากภายนอกมากกว่า ในชนบทยังใช้ถ่านไม้ซึ่งผลิตหมุนเวียนได้เองในชุมชนอยู่บ้างแต่ก็ถูกทดแทนด้วยแก๊สมากแล้ว ปัจจุบันการดำรงชีวิตแบบเดิมกำลังเข้าสู่ระบบทำมาค้าขาย เช่น โรงแรมและรีสอร์ท มีการลงทุนขนาดใหญ่จากภายนอกชุมชน โดยมีการให้ข้อมูลที่สับสนแก่ชาวบ้าน เช่น มีการซื้อที่ดินเพื่อทำสวนแต่ชาวบ้านทราบภายหลังว่าจะลงทุนโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ดังกล่าว ยังไม่มีการจัดการความรู้ ชาวบ้านเริ่มมีความคิดเป็นสองฝ่าย

ชาวบ้าน หมู่ 1 และ หมู่.7 อำเภอจาง จังหวัดลำปาง ต่างพากันนำป้ายผ้า ติดทั่วในหมู่บ้านหลายจุด เพื่อต่อต้านการขุดลิกไนต์ของ บริษัทเจียวเหลียง จำกัด หลังจากบริษัทดังกล่าวหลังได้กว้านซื้อดินจากชาวบ้านกว่า 2,000 ไร่ โดยก่อนหน้านี้บริษัทบอกกับชาวบ้านว่าจะซื้อที่ดินไปปลูกต้นไม้กระดาศยี่หื้อหนึ่ง ชาวบ้านต่างดีใจ ลงขายที่ดินให้บริษัทดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านไม่เคยรู้มาก่อนว่าจะมีการเปิดบริษัท ขุดถ่านหินลิกไนต์ และที่สำคัญหากมีการเปิดเหมืองลิกไนต์ ก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับชาวบ้าน โดยชาวบ้านได้ขายที่ดินในราคา ไร่ละ 10,000-12,000 บาท ให้กับบริษัทดังกล่าว แต่หลังเกิดปัญหา ชาวบ้านต้องการซื้อที่ดินคืนเพราะเกรงเกิดปัญหามลพิษ แต่ราคาที่ดินที่จะซื้อคืนจากบริษัท กลับพุ่งสูงขึ้นถึงไร่ละ 70,000 บาท

โดยนางกมลเนตร เชียงโฉม หนึ่งในชาวบ้าน กล่าวว่า ที่ผ่านมามีการประชุมและทำประวิจาร์ณมาแล้วหลายครั้ง แต่ไม่ได้ข้อตกลง จนกระทั่งทางนายอำเภอ ได้เรียกประชุม เพื่อขอประชาคมหมู่บ้านภายใน 15 วัน ทั้งนี้หากบริษัท ไม่ออกมาชี้แจงรายละเอียด ทางชาวบ้านจะเตรียมยื่นหนังสือร้องเรียนให้กับนายอำเภอผ่านถึงผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางให้มีการตรวจสอบของบริษัทกล่าวทันที และจะต่อต้านต่อไปจนกว่าทางการจะให้บริษัทยุติบทบาทหรือดำเนินการยกเลิกการขอสัมปทานบัตรเพื่อเปิดแหล่งเหมืองลิกไนต์

1.3 การศึกษาในชุมชนเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนทั้งหลายทั่วประเทศ การจัดการศึกษาตามโครงสร้างในระบบราชการไม่เป็นไปตามโครงสร้างที่จะแก้ปัญหาได้ การศึกษาในระบบโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่แยกเรื่องเป็นส่วนๆ ในนามของรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ผลการเรียนรู้ตอบโจทย์ปัญหาชีวิตจริงของผู้เรียนในชุมชนท้องถิ่นภูมิปัญญา เป็นการศึกษาที่แยกเดี่ยวๆ ออกจากผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ทั้งโดยเวลาเรียนและสิ่งที่เรียน และได้ ส่งผลให้คุณภาพของชีวิตของผู้เรียนขาดไปและขาดลอยออกจากชุมชน คุณภาพของชุมชนก็ขาดไปด้วย ทั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับโครงสร้างชุมชนในพื้นที่ ที่มีบุคลากรและองค์กรต่างๆ เช่น โรงพยาบาลชุมชน พัฒนาการ สาธารณสุข กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เทศบาล วัด โรงเรียน แต่ต่างคนต่างทำ ทำแยกเป็นเรื่องๆ ส่วนๆ ตามโครงสร้างกระทรวงทบวงกรม ไม่รู้จักกัน

ไม่เชื่อมโยงกัน แม้จะมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น แต่ก็ยังการพัฒนาอย่างไม่เป็นองค์รวม การศึกษามีได้ดูแลชุมชน ไม่ว่าจะระบบใดๆ แต่เยาวชนที่นี้ยังเติบโตท่ามกลางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของล้านนา ในด้านวัฒนธรรมอำเภอจะยังรักษาวัฒนธรรมไว้ได้แต่เริ่มขาดพลังในการดำรงชีวิต ได้มีบุคลากรในชุมชนได้พยายามสร้างแหล่งเรียนรู้ตามอัชฌาศัย เช่น ครูคำอ้ายเดชดวงตา ก่อตั้งบ้านจ้างหลวง (ช่างหลวง) มีลักษณะเป็นเรือนเก็บงาน ที่แกะสลักเป็นเรือนไม้หลังใหญ่รูปช้าง แทบทุกส่วนของอาคารจะตกแต่งด้วยศิลปะที่กลมกลืน โดยมุ่งหมายให้เป็นโรงเรียนฝึกรอบรม และสอนงานศิลปกรรม โดยเฉพาะงานประติมากรรมไม้แกะสลัก ในด้านศาสนาอำเภอจะมีวัดจองคำเป็นวัดเก่าแก่ ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่แน่ชัด มีสถาปัตยกรรมเป็นศิลปะแบบไทยใหญ่โดดเด่นเป็นสง่า ตัววิหารชัยภูมิศิลปะแบบไทยใหญ่หลังเดิมถูกรื้อย้ายมาไว้ ณ เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ หลังที่เห็นปัจจุบันเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นใหม่ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 สืบเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ได้มีการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ วัดจองคำได้รับคัดเลือกให้เป็นพระอารามหลวงแห่งใหม่ในจังหวัดลำปาง และเป็นโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดลำปาง แต่ละปีผู้เรียนปริยัติธรรมสามารถสอบเปรียญธรรมบาลีได้หลายประโยคจนถึง ป.ธ.9 ได้รับพระราชทานอุปสมบทเป็นนาคหลวงจำนวนมาก เจ้าอาวาสและเจ้าสำนักได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามว่า พระราชปริยัติโยดม จากการจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน มีการจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนสามวัย พบว่า เยาวชนในวัยเรียนไม่มีความรู้ใดๆ เกี่ยวกับชุมชนมาตุภูมิของตนเองเลย อีกทั้งไม่รู้ตัวด้วยว่าตนเองไม่มีความรู้ นี้ ในขณะที่ผู้ใหญ่โดยเฉพาะผู้สูงอายุเฝ้ามองเหตุการณ์นี้อย่างห่วงใยและยอมจำนน สำหรับบรรยากาศในการจัดเวที เด็กมีความสุขที่ได้ใช้เวลาและรับทราบเรื่องราวในชุมชนจากผู้สูงอายุ ฝ่ายผู้สูงอายุก็น่ามีความสุขที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่เยาวชนรุ่นหลัง ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนก็มีความสุขที่ได้ร่วมเหตุการณ์ในเวทีดังกล่าว นอกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ยังมีกระทรวงพัฒนาทรัพยากรและความมั่นคงของมนุษย์ที่จัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำ ความกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ จิตอาสา เน้นการอนุรักษ์ รักษา ปลูกจิตสำนึกในการรักษาบ้านเกิด รักษาท้องถิ่น ให้ดำรงอยู่

1.4 ระบบภูมิคุ้มกันชุมชนเป็นไปตามที่ราชการกำหนด เช่น มีเจ้าหน้าที่ตำรวจพิทักษ์สันติราษฎร์ มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองป้องกันและเอาผิดผู้กระทำผิด ตลอดจนมีหน่วยอาสาที่ราชการจัดตั้งขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนนั้นดูแลรักษาโดยเจ้าตัว เมื่อมีข้อพิพาทขัดแย้งเกิดขึ้น ราษฎรก็จะได้รับการดูแลพิทักษ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.5 ระบบสุขภาพในอำเภองาวมีทั้งที่พึ่งตนเองและพึ่งระบบสุขภาพที่ดำเนินการโดยรัฐ สภาพทั่วไปนั้น ชาวบ้านดูแลตนเอง ต่อเมื่อเจ็บป่วยจึงได้ไปพบแพทย์ ชุมชนในเขตเมืองไปโรงพยาบาลมากกว่าชุมชนเขตชนบท ชาวชนบทใช้สมุนไพรและวิถีพื้นบ้านมากกว่าชาวเมือง อย่างไรก็ตามการใช้ยาเป็นยาได้ค่อยๆ ถูกกลืนเลือนไปในประชากรทุกกลุ่ม และเริ่มมีคนที่ใช้ยาเป็นอาหาร สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่รักษาความสมดุลแก่จิตใจผู้คนที่เสื่อมคุณภาพลง ผู้คนรู้สึกสภาพของเด็กและเยาวชนในวัยเรียนของชุมชนงาวได้รับการรับรู้ในลักษณะเดียวกับชุมชนอื่นในประเทศไทย คือ รับรู้ด้วยความห่วงใยแต่ไม่ได้ลงรายละเอียด ส่วนใหญ่เป็นการสรุปเหมารวมในขณะเดียวกันเด็กเล็กยังได้รับความสนใจน้อยกว่า องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ดำเนินการศูนย์เด็กเล็ก แต่เด็กเล็กไม่ได้รับการดูแลในเชิงโตอย่างมีพัฒนาการ ทั้งนี้จะต้องพัฒนาตัวแม่ของเด็กด้วย

1.6 ชุมชนงาวยังมีความเป็นชุมชนมุขปาฐะอยู่ในบางชุมชน มีการสื่อสารผ่านความใกล้ชิดและไว้วางใจ ระบบการสื่อสารอย่างใหม่ เช่น วิทยุโทรทัศน์เข้ามาถึงชุมชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในชุมชนเมือง การสื่อสารที่ทันสมัยเหล่านี้เป็นเรื่องของการบริโภคมากกว่า การสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาและการกล่อมเกลாதงสังคม การสื่อสารทางวัฒนธรรมระบุว่า เมืองงาวเป็นสถานที่ประทับและสวรรคตของพ่อขุนงำเมือง เจ้าเมืองพะเยา สหายร่วมน้ำสาบานกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชคือ พญามังรายมหาราชแห่งนครเชียงใหม่และพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย ตามตำนานกล่าวไว้ว่า "เมื่อพ่อขุนงำเมืองได้มอบราชกิจต่าง ๆ ในการปกครองบ้านเมืองให้พญาคำแดงราชบุตร แล้วเสด็จได้ไปประทับพักผ่อนที่เมืองงาว ปี พ.ศ. 1841 พ่อขุนงำเมืองก็สิ้นพระชนม์รวมพระชนม์มาได้ 60 ปี"

2. การสนทนาเจาะลึกกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ได้สถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างแท้จริงได้แก่ โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ มีความเข้าใจโครงการวิจัย

3. ศึกษา บริบท ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและชุมชนของสถานศึกษา โดยวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้ข้อมูลบริบท ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาและได้แนวการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและชุมชนของสถานศึกษา

4. สนทนากลุ่มกับคนในชุมชนของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับ บริบท สภาพปัญหาและ ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งแท้จริงและมีบูรณาการระหว่างผู้ปกครองและ

กรรมการสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับ บริบท สภาพปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยจัดเวทีและเวทีที่มีความมุ่งมั่นในการมีวิถีชีวิตบนพื้นฐานภูมิ ปัญญาท้องถิ่น แล้วร่วมกันวางแผนในการพัฒนา

5. นำผลที่ได้ในข้อ 4 มาสังเคราะห์ และร่วมเดินทางไปร่วมเรียนรู้ยังชุมชนหรือ สถานศึกษาที่ได้ชื่อหรือเป็นที่ยอมรับว่ายึดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิตได้แนวทางการ พัฒนาหลักสูตรและแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินชีวิต ของชุมชนและสถานศึกษา

6. ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้หลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 7 หน่วย

หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สร้างขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการ เรียนรู้
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเข้าใจในชุมชน มีเป้าหมายสำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นชุมชนคู่กับความเป็นสากล

จุดหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในชุมชน มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของ ความเป็นชุมชนคู่กับความเป็นสากล

โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ภูมินามท้องถิ่น	3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ความเชื่อพิธีกรรม	3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การดำรงชีพ	3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	สถาปัตยกรรม	3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5	การบริโภคผักตามฤดูกาล	3 ชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6	ระบบนิเวศลุ่มน้ำจาว	5 ชั่วโมง

แนวทางจัดการเรียนรู้

หลักสูตรนี้เชื่อว่า การศึกษาเรียนรู้คือการเข้าถึงความดี ความงาม ความจริง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนี้ ประกอบด้วย ผู้ปกครองและผู้เรียน องค์กรชุมชน/องค์กรท้องถิ่น/องค์กรราชการ ผู้ที่สนใจด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้เป็นระบบสนับสนุนจากภายนอก เช่น ความเข้าใจที่ถูกต้อง การสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนทางความรู้และเทคโนโลยี การเรียนรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ผ่านการรับรู้ข้อเท็จจริง ผ่านความรู้สึก ในลักษณะการจัดการความรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เกี่ยวข้องได้ทำกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ในทุกพื้นที่ ทุกองค์กร และทุกเรื่องของการทำงานการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้นั้น นอกจากจะวัดและประเมินความรู้ความสามารถทางสติปัญญา เจตคติ และทักษะการปฏิบัติงานเพื่อเข้าสู่งานอาชีพ แต่พิจารณามิติของการเลือกรับรู้ปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญหน้าอยู่ การอาสาเข้าไปแก้ไขหรือเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆ

แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ทุกหน่วยการเรียนรู้ ใช้แนวคิดและกระบวนการของโครงการยูวีวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นฐาน มีกิจกรรมต่อไปนี้ตามลำดับ

- 1) สำรวจข้อมูลในพื้นที่
- 2) ทำกิจกรรมอย่าง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ส่งเสริมการรวมตัว
- 3) จัดการความรู้
- 4) วิจัยประกอบการปฏิบัติ(โครงการงาน Action research) ลงพื้นที่จริง
- 5) สังเคราะห์เป็นประเด็นนโยบายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเสนอต่อฝ่ายบริหารบ้านเมือง
- 6) สื่อสารให้รู้ทั่วถึงกันทั้งในและนอกชุมชน

จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมความสามารถในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง โดยเพิ่มการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้จริงในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สภาพการณ์ปัจจุบันในท้องถิ่น ที่ส่งผลกระทบและการปรับตัวโดยสามารถรักษาภูมิคุ้มกันระดับครัวเรือนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สภาพการณ์ปัจจุบันที่ส่งผลกระทบและการปรับตัวโดยสามารถรักษาความมั่งคั่งของทุนทรัพยากรและทุนทางสังคมที่มีอยู่

การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ปฏิบัติตามหลักการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน สอดคล้อง และครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร

7. จัดทำและทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ ได้ผลการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้และประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานที่ทำการทดลอง / เก็บข้อมูล คือชุมชนและ โรงเรียนพระราชรัชมรรคคุณ อำเภองาว

ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โดยใช้กระบวนการเชิงวิจัย หน่วยที่ 1 ภูมินามท้องถิ่น กิจกรรม “ลูกหลานงาวสืบสานภูมินาม” และ หน่วยที่ 3 การดำรงชีพ กิจกรรม “ลูกหลานงาวสืบสานเล่าขาน”

ผลลัพธ์การเรียนรู้ หน่วยที่ 1 ภูมินามท้องถิ่น กิจกรรม “ลูกหลานงาวสืบสานภูมินาม” ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 21 คน ภายใต้การดูแลของครูจิราวัฒน์ แก้วบุญเรือง ได้ใช้กระบวนการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมินามและอื่นๆ โดยการเข้าไปสัมภาษณ์ผู้สูงวัยเกี่ยวกับบ้านของตนเอง มีดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน นาแก หมู่ 3 ต. นาแก

เรื่องเล่าประจำถิ่น เป็นเมืองเก่าแก่ สมัยขอมมีอำนาจปกครองแถบนั้น สันนิฐานว่าเป็นรุ่นเดียวกับเมืองงัวเงิน หัวหน้าคนไทยที่ตั้งถิ่นฐานทำมาหากินครั้งแรก คือ พ่อแสนวงศ์ มีลูกหลานปกครองสืบต่อมา คือ

ท้าวมาลา หรือท้าวมาไท กำเนิดคนแรกของตำบลนาแก คือ ขุนนาแกกิติลักษณ์

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ทำไร่ ทำนา

การกินอยู่ ทำกินตามธรรมชาติ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ อาชีพ ทำไร่ ทำนา ปลูกยาสูบ

วัฒนธรรมประเพณี สู่ขวัญ ส่งเคราะห์

ความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา นับถือผีบรรพบุรุษ

สังคม/เครือญาติ เป็นสังคมใหญ่ ช่วยเหลือกันในครอบครัวตัวเอง

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ชุมชนชนบท ไร่ข้าง

สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบหุบเขา และป่าไม้

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำหม่อไม้อัดบีบ ขายในฤดูกาลที่หม่อไม้หา
ยาก เป็นการเพิ่มรายได้แก่ชุมชน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้

สิ่งที่เปลี่ยน ผู้คนในชุมชนนิยมเรียนหนังสือในระดับสูงมากขึ้น เปลี่ยนเมื่อ 2535

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ต้องการเพิ่มรายได้ ให้ฐานะดีขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้

การศึกษาสูงทำให้ครอบครัวมีฐานะดีขึ้น โดยเฉพาะอาชีพข้าราชการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน แม่แป้น หมู่ 5 ต. นาแก

เรื่องเล่าประจำถิ่น แม่แป้นเป็นเมืองเก่า โดยผู้คนอพยพมาจากแคว้นเชียงแสนล่มสลาย เมื่อปีพ.ศ. 1720 เดิม
เรียกว่า เวียงแป้น ต่อมาเพี้ยนเป็น แม่แป้น ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่มาของอำเภอจาว พอ ๆ กับเมืองงั่วเงิน

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน เป็นสังคมเกษตรกร ทำไร่ ทำสวน

การกินอยู่ ตามธรรมชาติ อาชีพ ทำไร่ ทำสวน

วัฒนธรรมประเพณี การบวชพระ ตานก๋วยสลาก

ความเชื่อ นับถือผีบรรพบุรุษ

สังคม / เครื่องมือ เป็นสังคมชนบท ครอบครัวใหญ่

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประกอบอาชีพ งานบุญ งานศพ

สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบ มีภูเขาล้อมรอบ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทอผ้า เพิ่มรายได้ แก่ชุมชน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้

สิ่งที่เปลี่ยน การศึกษา ผู้คนนิยมเรียนหนังสือสูงขึ้น เปลี่ยนเมื่อ 2539

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ต้องการเพิ่มรายได้ และมีฐานะที่มั่นคง

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้

อาชีพข้าราชการ ทำงานเอกชน มีรายได้ดี มีเกียรติมากกว่าอาชีพเกษตรกร

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาวบ้าน ข่อย หมู่ ๓. บ้านร้อง

เรื่องเล่าประจำถิ่น เดิมเรียกว่า บ้านร้องข่อย เนื่องจากริมแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้าน มีต้นข่อยขึ้นอยู่หนาแน่น
จำนวนมาก เคยเป็นเขตปกครองของเวียงแป้นโบราณ มีหลักฐานเป็นโบราณวัตถุ ซากวัดเก่าแก่ ปรากฏ 2 แห่ง

คือ วัดศรีไชย และวัดกู่คำ ต่อมากำว่า ร้องข่อย ได้เปลี่ยนเหลือ บ้านข่อย เพราะได้แยกหมู่บ้านอีกเป็น บ้านร้อง

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน สังคมชนบท

การกินอยู่ ตามธรรมชาติ อาชีพ เกษตรกร ช่างไม้ ช่างแกะสลัก

วัฒนธรรมประเพณี การเลี้ยงผี การสืบทอด

ความเชื่อ ผีसाจ การนับถือผีบรรพบุรุษ

สังคม / เครือญาติ เป็นครอบครัวใหญ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สภาพแวดล้อม ที่ราบหุบเขา มีแม่น้ำไหลผ่าน

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ใช้เวลาว่างแกะสลักไม้ หารายได้เสริม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน หวด หมู่ 2 ต. บ้านหวด

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านหวด มาจากคำว่า หวด หมายถึงภาษาสำหรับนั่งข้าวเหนียว ทำมาจากไม้ไผ่ เนื่องจากในอดีตผู้คนจะออกล่าสัตว์ หาของป่าเป็นกลุ่ม และค้างในป่าหลาย ๆ วัน จึงต้องนั่งข้าวเหนียวกินด้วยกัน โดยใช้หวดนั่งข้าว กินกับอาหารป่า ได้แก่ หน่อไม้ เห็ดและจะทิ้งหวดไว้ในป่า และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นที่มาของบ้านหวด

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน เป็นสังคมชุมชนเน้นเกษตร รับจ้าง

การกินอยู่ ของกินตามธรรมชาติ อาชีพ เกษตรกร รับจ้าง หาของป่า

วัฒนธรรมประเพณี ดานก้วยสลาก รดน้ำดำหัวปีใหม่เมือง

ความเชื่อ ภูตผีปีศาจ พิธีกรรมทางศาสนา

สังคม / เครือญาติ เป็นครอบครัวใหญ่

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน

สภาพแวดล้อม ที่ราบเนินเขา มีป่าไม้จำนวนมาก

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การจักสารไม้ไผ่เพื่อเพิ่มรายได้ การรณรงค์การปลูกป่าชุมชน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ สังคมเกษตรกรลดลง หันไปรับจ้างทำงานต่างจังหวัด

สิ่งที่เปลี่ยน คนหนุ่มสาว นิยมเดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด เปลี่ยนเมื่อ 2540

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ค่าครองชีพสูง รายได้ไม่พอกับรายจ่าย

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ ชาวบ้านส่งเสริมให้ลูกหลาน มีการศึกษาสูงขึ้น เชื่อว่ามีรายได้ดีกว่า อาชีพเกษตรกร

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน แม่ฮ่อง หมู่ 5 ต. บ้านแหง

เรื่องเล่าประจำถิ่น แยกมาจากบ้านบ่อฮื้อ ประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากขยายตัวของชุมชน โดยเรียกชื่อหมู่บ้าน ตามลำห้วยที่ผ่าน คือ ห้วยแม่ฮ่อง โดยศรัทธาวัดเดียวกัน คือ วัดศรีบุญเรือง (วัดบ่อฮื้อ)

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ทำไร่ ทำนา รับจ้างหาของป่า

การกินอยู่ ตามธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ อาชีพ เกษตรกร หาของป่า

วัฒนธรรมประเพณี แห่ผีขุนน้ำ และดานก้วยสลากให้ผีขุนน้ำเพื่อขอฝน

ความเชื่อ ตามพิธีกรรมทางศาสนา สงเคราะห์สู่ขวัญ บวชพระ

สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นครอบครัวใหญ่

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อาชีพเกษตรกร หางของป่า การตัดไม้ขาย
การกินอยู่ ตามธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ อาชีพ เกษตรกร หางของป่า
วัฒนธรรมประเพณี แห่ผีขุนน้ำ เพื่อให้ฝนตก และตานก้วยสลากในป่า
ความเชื่อ ภูตผีปีศาจ ตานก้วยสลากให้ภูตผีปีศาจ (ผีขุนน้ำ)
สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมชนบท ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านอาชีพ งานศพ งานบุญ และงานประเพณี
ต่าง ๆ

สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบมีภูเขาล้อมรอบ มีป่าไม้จำนวนมาก
ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำกระเทียมแห้งเพื่อเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น
ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้
สิ่งที่เปลี่ยน ผู้คนส่งเสริมให้บุตรหลานมีการศึกษาสูงขึ้น ผู้คนนิยมเรียนหนังสือในระดับสูงมากขึ้น
เปลี่ยนเมื่อ 2535

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ต้องการมีรายได้สูงขึ้น ฐานะทางครอบครัว สังคมดีขึ้น
การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ การศึกษาสูงขึ้น ทำ
ให้ประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง มั่นคง เช่นข้าราชการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านร่องเห็ด หมู่ 3 ต. บ้านแหง
เรื่องเล่าประจักษ์ เดิมเชื่อว่าผู้ที่ตั้งรกรากครั้งแรกเป็นชาวเมืองตักสิลา (จังหวัดตาก) และพบว่าในหมู่บ้านมี
ร่องน้ำ (แม่น้ำแหง) มีเปิดทองคำลอยน้ำเล่นในร่องน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านร่องเปิดดำ และสร้างวัดร่องเปิด
ดำ ในปัจจุบันได้เพี้ยนเป็น บ้านร่องเห็ด

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน สังคมชนบท หากินจากธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ สัตว์ป่า และเป็นสังคมเกษตรกร
การกินอยู่ จากธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ อาชีพ เกษตรกร รับจ้าง
ความเชื่อ นับถือผีบรรพบุรุษ พิธีมืต
การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามัคคีกลุ่มของตนเอง เช่น กลุ่มสมาชิก
(เก็บเงิน) ช่วยงานศพเฉพาะกลุ่มตนเอง

สภาพแวดล้อม ที่ราบหุบเขามีภูเขาล้อมรอบ มีป่าไม้จำนวนมาก
ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน หาวิธีการเก็บกระเทียมแห้งให้มีคุณภาพ เพื่อ
นำไปขายในฤดูที่ขาดแคลน จะได้ราคาสูงขึ้น การรวมกลุ่มทอผ้าฝ้ายเพิ่มรายได้
ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ แบ่งพรรค แบ่งพวก
สิ่งที่เปลี่ยน จะช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มของตนเอง เปลี่ยนเมื่อ 2545

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้งของผู้นำชุมชน กับเจ้าอาวาส
การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ ความเชื่อของคนรุ่น
ต่อมาจะอยู่ร่วมกันเฉพาะกลุ่มของตนเอง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน แหงใต้ หมู่ 2 ต.บ้านแหง

เรื่องเล่าประจำถิ่น แต่ก่อนพ่อขุนแห่งหาญสู้ ได้เป็นผู้นำในหมู่บ้านแหงเหนือได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านระแหง หรือบ้านแหง และได้ขยายอาณาเขตไปอยู่ที่บ้านแหงใต้ หมู่ 2 ซึ่งห่างจากบ้านแหงเหนือไม่มากนัก

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบชนบทไปมาหาสู่กัน

การกินอยู่ อยู่แบบแบ่งปัน อาชีพ ทำไร่ - ทำสวน

วัฒนธรรมประเพณี การเลี้ยงผี เพื่อขอขมา

ความเชื่อ การเชื่อในสิ่งที่ลึกลับควบคู่กับพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ สังคมชนบทขนาดย่อม

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติช่วยกันทำงานหรือทำงานร่วมกัน

สภาพแวดล้อม เป็นแหล่งน้ำ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การเลี้ยงหอยผีประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นการบูชาผี เมื่อมีความทุกข์ยากก็จะไปขอให้ผีช่วยเมื่อประสบความสำเร็จแล้วก็จะไปเลี้ยง หรืออีกอย่างเป็นการพบปะของญาติมิตร

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ เมื่อมีการย้ายที่อยู่ ความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนไป

สิ่งที่เปลี่ยน เมื่อมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งไฟฟ้าการคมนาคม ที่ดีขึ้นทำให้การพึ่งพาอาศัยกันลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญทางสังคมวัตถุเข้ามา

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ความเจริญที่เพิ่มขึ้นทุกวัน

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อสิ่งที่ลึกลับ เพราะมีหลักและเหตุผลในการเชื่อทำให้ความเชื่อลดน้อยลงไปตามกาลเวลา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน บ.แหงเหนือ หมู่ 1 ต. บ้านแหง

เรื่องเล่าประจำถิ่น ราษฎรส่วนใหญ่ย้ายมาจากหลายแห่ง เช่น มาจากอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย อำเภอลอง จังหวัดแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง หรือเรียกว่า เมืองสะกอน ซึ่งมีพ่อเมือง อาณาเขต เป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้านขึ้น ต่อมาพ่อขุนแห่งหาญสู้ เป็นผู้นำในหมู่บ้าน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านระแหง และเรียกเพี้ยนว่า บ้านแหง

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบชนบท ไปมาหาสู่กัน

การกินอยู่ แบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ ทำไร่ - ทำนา

วัฒนธรรมประเพณี การนับถือผีควบคู่กับพระพุทธศาสนา

ความเชื่อ การแห่ช้างเผือกเพื่อขอฟ้าขอฝน

สังคม / เครือญาติ สังคมชนบทขนาดย่อม

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติช่วยกันทำงาน

สภาพแวดล้อม มีภูเขาบริเวณรอบ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประเพณีการเลี้ยงขุนน้ำและการแห่ช้างเผือกเพื่อขอฟ้าขอฝนเป็นการรวมพลังสามัคคีเพื่อขอฝนก่อนทำไร่ทำนา

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จึงเปลี่ยนไป

สิ่งที่เปลี่ยน เมื่อมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งไฟฟ้า การคมนาคมที่เริ่มดีขึ้นทำให้การพึ่งพาอาศัยกันลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญทางสังคมวัตถุเข้ามามีบทบาท

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งอำนวยความสะดวกที่เพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อมากขึ้นเพราะเดี๋ยวนี้มีการทดลองและมีเหตุผลมากขึ้นทำให้ลบเลือนความเชื่อของโบราณ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านแม่กวก หมู่ 1 ต.บ้านอ้อ

คนรุ่นแรกๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ พ่ออุ้ยแก้ว พ่ออุ้ยเต็ม

เรื่องเล่าประจำถิ่น ที่มาของหมู่บ้านแม่กวก เดิมที่ท้าวสุคามาท้ายหว้าคาที่บังน้ำ เห็นแม่กวกลักษณะเหมือนไข่นำมาแช่น้ำ เลขเรียกว่าแม่กวก และอีกความเชื่อหนึ่ง เล่ากันว่าแต่ก่อนได้มีการล่ากวางขณะตามรอยกวาง นายพรานคนหนึ่งเห็นกวางจึงหันหน้ากลับกวกมือเรียกเพื่อนที่ไปด้วยกัน กวางเห็นจึงวิ่งไปจนถึงดอยม่อนทรายนอน ดังนั้นจึงเป็นตำนานที่มาของชื่อบ้านแม่กวก

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน แบบชนบททำการเกษตรและหาของป่ามารับประทาน

การกินอยู่ แบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ ทำนา ทำสวน

วัฒนธรรมประเพณี การเลี้ยงผีเจ้าบ้านเพื่อรักษาบ้านเมือง

ความเชื่อ เชื่อเรื่องผีสาว เทวดาสั่งลี้ลับ ควบคุมกับพระพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ สังคมชนบทขนาดย่อมอยู่กันแบบเครือญาติมีที่อยู่บ้านใกล้ ๆ กัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติการใช้ชีวิตร่วมกันการงานร่วมกัน

สภาพแวดล้อม มีภูเขา ป่า ล้อมรอบ สร้างบ้านใกล้แหล่งน้ำ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประเพณีการเลี้ยงผี คือ เป็นภูมิปัญญาที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นการพบปะกันของเครือญาติคนที่อยู่ห่างไกลกันออกไปเมื่อถึงวันเลี้ยงผีก็จะมาเลี้ยงผีบ้านร่วมกันเป็นการเตือนสติให้คิดถึงรากเหง้าของตนเอง

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาความสัมพันธ์แบบเครือญาติ จึงเปลี่ยนไป

สิ่งที่เปลี่ยน การพึ่งพาอาศัยกันลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ มีความเจริญทางด้านสังคมวัตถุเข้ามามีบทบาท

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ เมื่อมีเหตุผลในการเชื่อมากขึ้น เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นเยอะ ทำให้ลบเลือนความเชื่อแบบโบราณ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน ปงมะโอ หมู่ 4 ต.บ้านอ้อน คนรุ่นแรกๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านปงมะโอได้อยู่ในตำบลบ้านอ้อน และได้มีการแยกออกเป็นบ้านปงมะโอ หมู่ 4 ตำบลบ้านอ้อน อ.จาว จ.ลำปาง เพราะมีการขยายท้องถิ่นชนบทออกมา

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ทำมาหากินผูกพันกับธรรมชาติ

การกินอยู่ ผูกพันกับธรรมชาติหาของป่ากิน อาชีพ ทำนา - ทำสวน

วัฒนธรรมประเพณี เชื้อในหอผี หรือนับถือหอผี

ความเชื่อ การแห่นางแมวเพื่อเป็นการขอฝน

สังคม / เครือญาติ แต่ก่อนเคยเป็นครอบครัวใหญ่แต่เดี๋ยวนี้ลูกหลานได้ย้ายลงไปมีครอบครัวแล้ว

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมขนาดย่อมช่วยกันทำมาหากิน

สภาพแวดล้อม มีภูเขา หินมาขึ้นอยู่ทั่วไป

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประเพณีการแห่นางแมวเพื่อขอฟ้าฝน จากเทพเทวดาเพื่อจะเตรียมตัวทำไร่ ทำนา

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ มีเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาเปลี่ยนสังคมเครือญาติจากที่เคยไปดูทีวีบ้านเดียวกันก็เปลี่ยนเป็นดูที่บ้าน

สิ่งที่เปลี่ยน ความสัมพันธ์กันในชุมชนหรือเครือญาติ เปลี่ยนเมื่อ เทคโนโลยีเข้ามา

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามาความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อ แต่ก็ไม่ได้ไม่เชื่อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน อ้อน หมู่ 3 ต.บ้านอ้อน คนรุ่นแรกที่มาตั้งรกรากอยู่ บ้านอ้อน

เรื่องเล่าประจำถิ่น สมัยเมื่อเมืองจาวเจริญรุ่งเรือง 200 กว่าปี บ้านอ้อนยังเป็นป่าดงดิบและมีสัตว์ร้ายจำนวนมาก คนไม่มีใครกล้าเหยียบย่างเข้าไปเลยเด็ดขาด เพราะนอกจากจะกลัวสัตว์ป่าแล้ว ยังกลัวความว่างเปล่า ป่าเปลี่ยว ต่อมาอีก 100 ปี ได้มีชาวบ้านหลายครัวเรือนจากบ้านโป่ง บ้านน้ำล้อม เข้ามาสร้างบ้านเรือนอยู่แต่ก็อยู่ได้ 2-3 วัน ก็กลับ ต่อมาเมื่อเห็นที่นั่นทำเลดี ที่ราบลุ่มตามไหล่เขากว้างจึงพากันไปอยู่ หัวหน้าชาวบ้านที่ทุกคนยกย่องได้แก่ ท้าวแสนบุญเอื้อง ต่อมาอีก 10 กว่าปี ได้มีการจัดระบบการปกครองใหม่ โดยมี ท้าวยะ เป็นเจ้าแคว้นคนแรก

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบชนบทไปมาหาสู่กัน

การกินอยู่ แบบเศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ ทำสวนทำนา

วัฒนธรรมประเพณี นับถือหอผีประจำหมู่บ้าน

ความเชื่อ สิ่งลี้ลับควบคู่กับพระพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมขนาดย่อมอยู่กันแบบเครือญาติ มักอยู่บ้านใกล้ ๆ กัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติช่วยกันทำงาน

สภาพแวดล้อม มีป่า และภูเขานิยมสร้างบ้านใกล้แหล่งน้ำ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประเพณีการเลี้ยงผี คือ เป็นภูมิปัญญาที่สร้างขึ้น มา เพื่อเป็นการพบปะสังสรรค์ของเครือญาติ

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาความสัมพันธ์ในหมู่บ้านจึงเริ่มห่างกันออกไป

สิ่งที่เปลี่ยน การคมนาคมดีขึ้น การย้ายที่อยู่อาศัยจึงเกิดการเห็นห่างทางเครือญาติ เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญและเทคโนโลยีเข้ามา

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ชาวบ้านมีเหตุผลในการเชื่อ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน ปันเหนือ (บ้านปันพัฒนา) หมู่ 4 ต. ปงเตา

เรื่องเล่าประจำถิ่น ผู้ที่ก่อตั้งหมู่บ้าน คือ แก่หุข โดยตั้งรกรากมาตั้งแต่ก่อนปี 2470 โดยมีลำห้วยปันไหลผ่านกลางหมู่บ้าน และได้สร้างวัดประจำหมู่บ้านเมื่อปี 2482 โดยขุนเมืองมูล เป็นผู้ที่มีมอบที่ดิน สร้างวัด จึงเรียกว่า “วัดเมืองมูล”

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน หากินตามธรรมชาติ

การกินอยู่ หาของป่าตามฤดูกาล อย่างพอเพียง อาชีพ ทำนา ทำสวน รับจ้าง

วัฒนธรรมประเพณี ตานกัวยสลาก รดน้ำดำหัว เลี้ยงผีมด

ความเชื่อ ภูตผีปีศาจ เลี้ยงผี บรรพบุรุษ

สังคม / เครือญาติ ครอบครัวใหญ่ รวมญาติกันวันปีใหม่เมือง

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สภาพแวดล้อม ดินดำน้ำงาม มีภูเขา ทุ่งน้ำรอบ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การจักสาร ตะกร้า ไม้กวาด กระบายจากกะลามะพร้าว เพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้

สิ่งที่เปลี่ยน คนหนุ่มสาว ไปทำงานที่ในกรุงเทพ หรือตัวเมือง เปลี่ยนเมื่อ 2539

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ความยากจน ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้

ไม่เปลี่ยนแปลง ในเทศกาลที่สำคัญจะกลับบ้านเกิดและพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ทำผ้าป่า ถวาย บูรณวัตถุ โรงเรียน

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ เชื่อในหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าเพราะมีเทคโนโลยีเข้ามา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน ห้วยฮุน หมู่ 2 ต. ปงเตา

เรื่องเล่าประจำถิ่น เดิมอยู่กลางทุ่งนา เดิมอยู่เป็นบ้านสบฮุน มีแม่น้ำสบฮุนไหลผ่าน ตอนหลังก็เปลี่ยนมาเป็นบ้านห้วยฮุน และมีแม่น้ำงามมาไหลบรรจบกันเป็นแม่น้ำงามทำหมู่บ้าน

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตร รับจ้างทั่วไป

การกินอยู่ เก็บผักตามบ้าน เลี้ยงสัตว์ อาชีพ เกษตรกร รับจ้าง

วัฒนธรรมประเพณี เชื่อพราหมณ์ สงเคราะห์ ตามหมอ เลี้ยงผีเฮือน

ความเชื่อ ภูตผีปีศาจ

สังคม / เครือญาติ ช่วยเหลือในหมู่เครือญาติ

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ รักใคร่สามัคคี

สภาพแวดล้อม ดิถนนวนพหล โยธินด้านหลังคิดแม่น้ำงาว

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน แปรรูปอาหาร เพิ่มรายได้ เช่น ข้าวเกรียบ ฟักทอง ข้าวฉาบรสต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ คนใช้แรงงานนิยมไปทำงานต่างจังหวัด ยามว่างงาน ทำให้วิถีชีวิตของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่เปลี่ยน อาชีพเกษตรกรในหมู่บ้านลดลง เปลี่ยนเมื่อ 2533

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ความยากจน ต้องการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ ผู้คนมีการศึกษาสูงขึ้นมักจะไปประกอบอาชีพในเมืองและแนะนำลูกหลานไปทำงานในเมือง และกลับบ้านยามว่างงาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านทุ่ง หมู่ 2 ต. หลวงใต้

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านทุ่งเดิมเคยเป็นทุ่งนาขะมิไม่ได้เป็นห้างข้าวเหมือนปัจจุบัน จึงเรียกว่า บ้านทุ่ง

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบสังคมชนบท

การกินอยู่ พึ่งพาธรรมชาติ อาชีพ ทำการเกษตร

วัฒนธรรมประเพณี สลากภัตร

ความเชื่อ ผีและสิ่งลี้ลับ

สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมขนาดย่อม อยู่แบบเครือญาติมักอยู่ไม่ไกลกัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ แบบพึ่งพากันและกัน ช่วยงานกัน

สภาพแวดล้อม มีบ้านเรือนสองข้างทางและอิงธรรมชาติ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน สลากภัตรเป็นภูมิปัญญา คือ เป็นการแก้ปัญหาวัวยากหมากแพงและเพื่อสร้างความสามัคคีในชนบท

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีเทคโนโลยีเข้ามาจากที่อยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ก็จะขยายออกเป็นครอบครัวเล็ก

สิ่งที่เปลี่ยน เมื่อมีการคมนาคม การไฟฟ้าที่สะดวกทำให้ห่างกันออกไป เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญทางวัตถุเข้ามามีบทบาท

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลและความเชื่อ มีการลี้ภัยเพราะมีความเชื่ออื่นเข้ามา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านทุ่งส้ม หมู่ 5 ต. หลวงใต้

คนรุ่นแรกๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ นางฮวย รุ่งเรือง

เรื่องเล่าประจําถิ่น บ้านทุ่งส้มเป็นเมืองที่มีส้มไ้่มากตจ จึงเรียกบ้านทุ่งส้ม

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ทำนา – ทำไร่

การกินอยู่ หาเช้ากินค่ำ อาชีพ ทำนา ทำไร่

วัฒนธรรมประเพณี แบบพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความเชื่อ เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ผีบ้านผีเรือน

สังคม / เครือญาติ รักใคร่ปรองดองกัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ อยู่กันแบบญาติพี่น้อง สามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สภาพแวดล้อม รมรื่นต้นไม้ล้อมรอบ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน อยากให้ชุมชนช่วยเหลือกันมีการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุ

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ ครอบครัวใหญ่กลายเป็นครอบครัวเล็ก คนจะทิ้งถิ่นฐานเหลือคนชราอยู่ลำพัง

สิ่งที่เปลี่ยน ครอบครัวแยกย้ายกันไปต่างถิ่น คิดเปลี่ยนไปจากเดิม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านน้ำจํา หมู่ 1 ต. หลวงใต้

คนรุ่นแรกๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ พญาไชยสงคราม

เรื่องเล่าประจําถิ่น แต่ก่อนเคยมีคู่มหวลงอียี่ที่บ้านดอนมูล (บ้านน้ำจําปัจจุบัน) บ้านน้ำจําตั้งอยู่หมู่ 1 ต.หลวงใต้

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบอิงอาศัยธรรมชาติ

การกินอยู่ พึ่งพาป่าเพื่อหาของป่า อาชีพ ทำนา การเกษตร

วัฒนธรรมประเพณี สลากภัตร

ความเชื่อ สิ่งลี้ลับควบคู่กับพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมนาคย้อมอยู่กันแบบเครือญาติมักปลูกบ้านใกล้ ๆ กัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมแบบเครือญาติช่วยกันทำงาน

สภาพแวดล้อม เป็นทุ่งนาหึ่ง 2 ข้างทาง

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การตานก้วยสลากเพื่อแก้ปัญหาล้าวยากหมาคแพง

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ จากที่เคยเป็นครอบครัวใหญ่ก็ขยายออกไป

สิ่งที่เปลี่ยน เมื่อมีการคมนาคม การไฟฟ้าที่สะดวกทำให้ห่างกันออกไป

เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญก้าวหน้าเข้ามามีบทบาท

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อไม่หลงอยู่กับสิ่งใดสิ่งนั้นทำให้บางความเชื่อหายไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน น้ำล้อม หมู่ 3 ต. หลวงใต้
เรื่องเล่าประจำถิ่น เนื่องจากมีสายน้ำหรือแม่น้ำงาวล้อมรอบหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านน้ำล้อม
วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบอาศัยธรรมชาติ
การกินอยู่ แบบอิงธรรมชาติ อาชีพ ทำนา
วัฒนธรรมประเพณี สลากภัต
ความเชื่อ สิ่งลี้ลับควบคู่กับพุทธศาสนา
สังคม / เครือญาติ เป็นสังคมขนาดย่อมอยู่กันแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมหรือเครือญาติช่วยกันทำงาน
สภาพแวดล้อม มีแม่น้ำล้อมบริเวณหมู่บ้าน
ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ภูมิปัญญาการแก้ปัญหาลูกหมูมากแวงโดย
การตานกล้วยฉลาก
ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ จากที่เป็นครอบครัวใหญ่ก็ขยายออกไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน ปกคก หมู่ 4 ต. หลวงใต้ คนรุ่นแรกๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ พระปะละ
เรื่องเล่าประจำถิ่น มีน้ำลายนวนอยู่วัดปกคก ปัจจุบันมีร่องน้ำด้านล่างเป็นถ้ำ อดีตมีไม้ซุงอยู่จำนวนมาก
วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ฟังเทศน์ ฟังธรรม ในวันพระ
การกินอยู่ ในวัดปกคก อาชีพ
วัฒนธรรมประเพณี ตานกล้วยฉลาก ม่อนทรายนอน 6 เป้ง
ความเชื่อ เรื่องผีสาว
สังคม / เครือญาติ แยกย้าย
การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สามัคคี
สภาพแวดล้อม มีต้นไม้ร่มรื่นบรรยากาศดี อากาศบริสุทธิ์
ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก
สิ่งที่เปลี่ยน ความคิดและการกระทำ และจิตศรัทธา
สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ความคิดกำลังศรัทธา ซิงดี ซิงเด่น แกร่งแแกร่งและมีปัญหาต่อกัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน วังควาย หมู่ 6 ต. หลวงใต้
เรื่องเล่าประจำถิ่น นับตั้งแต่สมัยที่เมืองงาวขึ้นตรงต่อนครลำปางจนกระทั่งถึงสมัยที่รัชกาลที่ 3 มีเงี้ยวที่สิบสอง
ปันนามารุกรานชาวเมืองงาวจึงอพยพหนีภัยกันที่บ้านเรือนให้กร้างระยะหนึ่ง จนถึงสมัยท้าวแสนไชยพ่อเมือง
คนใหม่ตั้งคุ้มหลวงขึ้นที่บ้านท่าม่วง (บ้านวังควายปัจจุบัน) ควายมากินหญ้า เจ้าของไร่ ไร่ควายมาอยู่บ่อน้ำนี้ แล้ว
ควายจึงตกในหลุมบ่อแล้วควายหายไปจึงเรียกว่าบ้านวังควาย
วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ฟังพาธรรมชาติ
การกินอยู่ เศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ ทำนา ทำไร่ การปั้นอิฐ
วัฒนธรรมประเพณี การตานตุงชาวาว

ความเชื่อ เชื่อสิ่งลึกลับ ความคู่กับศาสนา

สังคม / เครือญาติ ชนบทขนาดย่อม

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติไปมาหาสู่กัน

สภาพแวดล้อม เป็นภูเขา และหินผา

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การตานตุงชาววาเพื่อทำนายฟ้าฝนเป็น
เอกลักษณ์ประจำบ้าน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เมื่อมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททำให้การพึ่งพาอาศัยกัน
ลดน้อยลง

สิ่งที่เปลี่ยน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติเริ่มห่างกัน เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญเข้ามาสู่สังคม

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อ
มากขึ้นเพราะรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นเยอะ ทำให้ลบเลือนความเชื่อแบบโบราณ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้านใหม่เจริญสุข หมู่ 8 ต. หลวงใต้

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านใหม่เจริญสุขเดิมเป็นบ้านน้ำจืด และได้แยกเป็นบ้านใหม่เจริญสุข โดยมีกลุ่มแม่บ้านตั้งชื่อ
ว่า “บ้านใหม่เจริญสุข”

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบอิงอาศัยป่า

การกินอยู่ เศรษฐกิจพอเพียง อาชีพ ทำนา ทำสวน

วัฒนธรรมประเพณี สลากภัต

ความเชื่อ ผีसाง

สังคม / เครือญาติ สังคมชนบทขนาดย่อม

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติไปมาหาสู่กัน

สภาพแวดล้อม บริเวณข้าง ๆ มีป่าไผ่อิงอาศัย

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ตานกัวยสลากเพื่อให้คนที่ไม่ทำนาได้นำข้าว
ไปไว้ที่บ้านหรือเรียกว่าการทำบุญ

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ การคมนาคมดีขึ้นทำให้ผู้คนย้ายไปอยู่ที่อื่น

สิ่งที่เปลี่ยน การไปมาหาสู่กันลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ การพัฒนาคมนาคม

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง สิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลในการเชื่อ
มากขึ้นเพราะรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้นทำให้ลบเลือนความเชื่อแบบโบราณ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน คุ่ม หมู่ 3 ต.หลวงเหนือ

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านคุ่ม : เป็นที่ตั้งของคุ้มหลวง คือ เป็นที่อยู่ของพ่อเมืองครั้งสุดท้าย เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ งาว มีศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็กเป็นที่นับถือ

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบพึ่งพาธรรมชาติ

การกินอยู่ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อาชีพ ทำไร่ - ทำนา

วัฒนธรรมประเพณี มีภาษาพูดเป็นของตนเอง คือ ภาษาไทยพื้นเมือง

ความเชื่อ เรื่องเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก รักษาคุ้มครอง

สังคม / เครือญาติ สังคมขนาดเล็ก

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกัน

สภาพแวดล้อม เป็นภูเขา

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การยึดถือเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก ปกป้องคุ้มครองชาวบ้าน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่เปลี่ยน การไปมาหาสู่กันง่ายขึ้น

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีมีการพัฒนา เช่น อินเทอร์เน็ต

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคติของคนในหมู่บ้านดังนี้ ทำให้ความเชื่อเรื่อง การถือศีลลดน้อยลงและหันไปพึ่งทางวิทยาศาสตร์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน คอนไชย หมู่ 5 ต.หลวงเหนือ

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน ค้าขายและประกอบอาชีพอิสระ

อาชีพ ค้าขายและทำนา

วัฒนธรรมประเพณี สลากภัต

ความเชื่อ เชื่อเรื่องหมอผี และการเลี้ยงผี

สังคม / เครือญาติ สังคมขนาดย่อมมักสร้างบ้านเรือนใกล้กัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ แบบเครือญาติ

สภาพแวดล้อม เป็นที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การदानก๋วยสลากเพื่อเป็นการแก้ปัญหาข้าวขาดมากแพงในยุคก่อนและมีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เริ่มห่างกันออกไปเมื่อมีสิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามา

สิ่งที่เปลี่ยน เริ่มมีการย้ายที่อยู่อาศัยหรือที่ทำมาหากิน จึงทำให้การพึ่งพาอาศัยกันลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ ความเจริญทางสังคมวัตถุเข้ามามีบทบาท

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เข้ามามีความสะดวกมากขึ้นจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ รู้จักคิดและใช้เหตุผล บางสิ่งจึงล้มเลิกความเชื่อบางอย่างหายไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน หุ่นโป้ หมู่ 5 ต.หลวงเหนือ

เรื่องเล่าประจำถิ่น มีแหล่งน้ำ ลักษณะเป็นบวก (หนองน้ำ) ขนาดใหญ่ มีโคลนตม (โป้) กลางทุ่งนาของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อว่า บ้านหุ่นโป้ และตอนหลังได้สร้างสำนักสงฆ์ขึ้นมา บ้านหุ่นโป้ เป็นหมู่บ้านใหม่ ที่เกิดจากการขยายตัวของชุมชน

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน หางปลา ทำไร่ ทำนา และเย็บเสื้อผ้า

การกินอยู่ ตามธรรมชาติ เช่น หน่อไม้ เห็ด อาชีพ หางปลา เกษตรกร

วัฒนธรรมประเพณี การแห่นางแมวขอฝน

ความเชื่อ ตามพิธีกรรมทางศาสนา สงเคราะห์ สู่ขวัญ

สังคม / เครือญาติ เป็นครอบครัวใหญ่ คนในชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน ช่วยเหลือกันในการทำงาน เช่น ลงแขก เกี่ยวข้าว หาบหลาว (หาบข้าว)

สภาพแวดล้อม มีปัญหาเรื่องขยะ จากหลุมขยะอยู่ใกล้ชุมชน

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการหารายได้ เสริมจากการเย็บผ้า

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.งาว บ้าน ศรีป้าน หมู่ 2 ต.หลวงเหนือ

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านศรีป้าน เดิมมีดอกป้านหรือดอกบัวเยอะ เลยตั้งชื่อว่าศรีป้าน เป็นสีของดอกป้านหรือดอกบัว สีชมพู

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบพึ่งพาธรรมชาติ อาศัยแม่น้ำใช้ในการเกษตร

การกินอยู่ อยู่แบบยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

อาชีพ ทำการเกษตร

วัฒนธรรมประเพณี ดานก้วยสลาก (สลากวัตร)

ความเชื่อ เชื่อเรื่องผีสงฆ์ พลังลี้ลับและควบคู่ไปกับพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ สังคมขนาดย่อมอยู่กันแบบเครือญาติมักอยู่บ้านใกล้ ๆ กัน

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ แบบเครือญาติ

สภาพแวดล้อม เป็นหมู่บ้านและชนบทขนาดใหญ่

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การตานก้วยสลากโดยการแก้ปัญหาข้าวยาก หนักแฉง โดยการแบ่งปันกัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ จากที่เคยไปมาสู่ ก็อาจจะลดน้อยลงบ้าง จึงทำให้ความสัมพันธ์ลดน้อยลง เปลี่ยนเมื่อ การเดินทางที่สะดวกขึ้น

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีเข้า

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากและเพิ่มความสะดวกสบายลบเลือนความเชื่อและวัฒนธรรมบางอย่างให้หายไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน สบแหง หมู่ 1 ต.หลวงเหนือ

เรื่องเล่าประจำถิ่น บ้านสบแหง อิงจากสายน้ำแม่แหง เป็นที่สุดท้ายที่แม่น้ำแหงไปประจบและไหลลงสู่แม่น้ำจาว ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้านสบแหง”

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน อยู่แบบพึ่งพาธรรมชาติ อาศัยแม่น้ำในการเกษตร

การกินอยู่ แบบเศรษฐกิจพอเพียง

อาชีพ ทำนา ทำสวนผัก

วัฒนธรรมประเพณี ตานก๋วยสลาก (สลากภัต)

ความเชื่อ เชื่อเรื่องผีसाग สิ่งลี้ลับ และพระพุทธศาสนา

สังคม / เครือญาติ สังคมชนบทขนาดย่อม

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ สังคมเครือญาติไปมาหาสู่กัน นิยมสร้างบ้านใกล้กัน

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน การตานก๋วยสลากโดยการแก้ปัญหาข้าวยากหมากแพง

ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านนี้เปลี่ยนแปลงดังนี้ เริ่มห่างกันออกไปเมื่อมีสิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามา

สิ่งที่เปลี่ยน เริ่มมีการย้ายที่อยู่อาศัยทำให้การพึ่งพาอาศัยกันลดน้อยลง

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้ มีเหตุผลและรู้จักคิดในการเชื่อความเชื่อจึงลบเลือนและหันไปพึ่งหลักวิทยาศาสตร์มากกว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่น อ.จาว บ้าน โป่ง หมู่ 12 ต. บ้านโป่ง

เรื่องเล่าประจำถิ่น เดิมมีโป่งหนองบัวมีชุมชนรอบโป่งหนองบัว และมีปลาผาดัวหนึ่งเดินผ่านหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะฆ่าปลาผาดัว เพื่อยูปลาผาดัวได้ ก็บอกชาวบ้านว่า อย่าฆ่าตัวเอง ชาวบ้านก็ไม่เชื่อก็ฆ่าปลาผาดัวนั้นแก่งแย่งกันกิน และมีออกตัวหนึ่งมาบอกกับแม่กับแม่มาษาว่า จะเกิดอาเพศ เกิดขึ้นหลังจากที่ชาวบ้านฆ่าปลาผาดัวแก่งแย่งกันกิน ยกเว้นแม่มาษาไม่กิน ต่อมาตอนเย็นก็เกิดลมพายุอย่างหนัก แม่มาษาคนนั้นก็เกาะเสา ชาวบ้านเหล่านั้นก็โดนแผ่นดินดูดตายหมด ยกเว้นแม่มาษารอดตาย แล้วชาวบ้านที่อื่น ก็อพยพมาตั้งหมู่บ้านใหม่ เรียกว่า บ้านโป่งในปัจจุบัน

วิถีชีวิตคนในหมู่บ้าน รับจ้างทั่วไป เกษตรกร อยู่อย่างพอเพียง

การกินอยู่ ตามฤดูกาล อาชีพ เกษตรกร รับจ้าง

วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมเกี่ยวกับวัด ชาวบ้านจะมารวมกันที่วัด 3 หมู่บ้าน

ความเชื่อ การดูหมอ ภูตผีปีศาจ เลี้ยงผีประจำปี ส่งเคราะห์ สู่ขวัญ

สังคม / เครือญาติ ชาวบ้านอยู่กันอย่างรักใคร่ เป็นครอบครัวใหญ่

การใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน / ความสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอเวลาทำงาน

สภาพแวดล้อม มีป่าไม้ล้อมรอบ

ภูมิปัญญาที่เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน งานจักสานตามครอบครัว ไม่มีการรวมกลุ่ม ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงดังนี้ สิ่งที่เปลี่ยน ถนน มีความสะดวกสบายขึ้น

สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีทันสมัย ทำให้ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อความคิดของคนในหมู่บ้านดังนี้

เงิน วัตถุ เป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ เช่น ที่วี ตู้เย็น รถยนต์

หน่วยที่ 3 การดำรงชีพ กิจกรรม “ลูกหลานจาวสืบสานเล่าขาน”

ผลลัพธ์การเรียนรู้ หน่วยที่ 3 การดำรงชีพ กิจกรรม “ลูกหลานจาวสืบสานเล่าขาน” ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 21 คน ภายใต้อาการดูแลของครูจิรารัตน์ แก้วบุญเรือง ได้ใช้กระบวนการ เรียนรู้โดยการพูดคุย ฟังผู้สูงวัยเล่าขานเกี่ยวกับชีวิตของตนเองในอดีต เปรียบเทียบสิ่งที่มีในอดีตกับปัจจุบัน ทั้งช่วยกันวาดแผนที่ของหมู่บ้านในอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบัน แล้วนักเรียนจึงนำมาเขียนเล่าเกี่ยวกับผู้สูงวัยที่ตนเองประทับใจ มีดังนี้

1. พ่อหนานเว็น อายุ 80 เกิดวันศุกร์ 194 หมู่ 3 ต.บ้านแหง อ.จาว อาชีพ ส่งเคราะห์ บายศรีสู่ขวัญ รดน้ำ ดำหัว ปิดแก้ สู่ขวัญนาค ปิดแก้ รดน้ำได้ทุกอย่าง ส่งค่ายร้อยแปด

เคยบวชที่วัดร่องเห็ด เคยเป็นพระจบกจากวัดหลวง ลาสิกขา อายุ 27 ปี (อายุ 12 – 27 ปี) ภูมิใจ มีลูกหลานดูแล ได้ส่งเคราะห์ สู่ขวัญ อยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิด มีคนมาหาให้ไปทำก็ไป บางทีมาที่บ้าน ตอนหนุ่ม ๆ เคยเข้าป่าไปทำไร่ ทำสวน ไปปลูกที่แม่น้ำ ครอบครัวย มี 6 คน อยู่กับลูก 5 คน มีลูกคนเดียวตอนเป็นเด็ก ๆ เล่นลูกข่างที่ทำจากไม้ เดินไปโรงเรียน ได้เงินไปโรงเรียน 2 สตางค์ จบชั้นป.4 โรงเรียนแห่งใต้ วันหยุดอยู่บ้าน อ่านหนังสือ เข้าป่าหาสัตว์ เช่น กวาง ไข่ยาฝน ตะไคร้ ทำอาชีพสะเคาะเคราะห์รดน้ำ ออกจากวัดก็ทำอาชีพส่งเคราะห์สู่ขวัญ สู่ขวัญบายศรี ทำอาชีพนี้ตั้งแต่อายุ 42 ปี จนถึงปัจจุบันนิยมปลูกต้นสัก และฝักกาด

2. นายเรือง เทพวัง หรือพ่อเลียน อายุ 79 ปี ต.บ้านแหงอาชีพ สานไม้ จักสาน ทำไร่ ทำนา ปลูกผัก ปลูกไม้ สมัยก่อนอยู่โรงเรียนสาบาน ตำบลบ้านแหงส่วนใหญ่ทำอาชีพสวนหอม กระจ่าง คุณลุงชอบประเพณีต่าง ๆ เช่น งานวัด ชอบมาเล่นที่วัดในสมัยเด็ก ๆ ตอนเป็นหนุ่ม ลุงชอบไปล่าสัตว์ ได้นก หมูป่า และสัตว์อื่น ๆ โดยใช้ปืนยิง แต่ก่อนข้างลำปาก นอนทางดิน โดยใช้ใบไม้หนุนแทน ประวัติดี เมื่อก่อนทำไร่ทำนา ปลูกผัก ปลูกไม้กิน ประมาณ 1000 ปี มีพื้นที่ 2,000–3,000 ตารางวา บ้านร่องเห็ด บ้านเล่าชะลือ ซอซึ่ง มีการออกงาน แยกเป็นสองหมู่บ้าน จัดงานคนละอย่าง ครุบา มีพระองค์เดียว มีถนนเส้นเดียว ประชุมช่วยกันมาทำความสะอาดทำนา ทำไร่ โรงเรียนประจำบ้าน ตำบลบ้านแหง จบชั้น ป.4 มาเรียนต่อที่วัดร่องเห็ด อาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน อยู่ที่นี้ประมาณ 79 ปี อยู่โรงเรียนบ้านแหง ป.4 ลุงใช้ชีวิตทำดอก ทำสานไปขาย บ้านเมืองสมัยก่อนร่วมเย็นเป็นสุข ไม่เหมือนสมัยนี้ เข้าป่าไปล่า ส่องเต่า ส่องแล่น ถ้าเข้าป่าไปไกลก็นอนค้างในป่า จบ ป.4 โรงเรียนประชาบาล ต.แหงใต้ เดินไปโรงเรียนได้เงินไป 1 – 2 บาท จบ ป.4 เรียนที่วัดและอาจจะได้เป็นครูด้วยซ้ำ ต้นสามีอายุประมาณ 200 ปี สมุนไพร เช่น ไม้แขน จะเข้าเมืองเป็นคนงาน จบชั้น ป.4 ฟัน้องตายหมด เหลือคนเดียว สิ่งทีลุงประทับใจคือ การที่ได้ไปเที่ยวกับเพื่อน ไม่มีปู้ย ไม่มียาฆ่าแมลง มีวัดโรงเรียน เดินไปเรียน เคยไป

ป่าเคยเจอแก้ง หมี สัตว์ป่า หลายอย่าง เมื่อก่อนใช้ควาย ไถนา เมื่อก่อนปลูกผักหอม เอามาขายหรือแลกเปลี่ยนกันส่วนใหญ่จะสร้างบ้านชั้นเดียว เสาบ้านส่วนใหญ่นิยมใช้ไม้สัก ชุมชนบ้านร่องเห็ดมีอายุประมาณ 1000 กว่าปี จบโรงเรียน สานก้วยสลาก ตะกร้า 1-2 บาท เลิกกลางวันกลับออกจากโรงเรียนมากินข้าวและเข้าไปเรียนเป็นโรคกระเพาะ ตอนเด็กเคยมีแฟน โทมามีลูกคนเดียว มีหลาน 5 คน ตั้งค้ไปโรงเรียนวันละ 1 บาท บางวันก็ไม่ได้ แม้อายุ 70 กว่าปียัง ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน จักสาน ตอนหมดฤดูทำนา ก็เข้าป่านำไม้มาปลูกบ้าน เลี้ยงวัว ควาย

3. นายอินแก้ว มาลัยวัน 72 ปี 116 หมู่ 3 บ้านแหงอาชีพ ช่างทำไม้ ทำไม้กวาด ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องดนตรี ซอ สมัยก่อนอยู่โรงเรียนวัด มะท่าโท ตำบลบ้านแหง อ.งาว คุณลุงเคยบวช ภูมิใจที่มีชีวิตเป็นของตนเอง ไม่มีโรคภัย สิ่งที่คุณภูมิใจมากที่สุด ไม่เจ็บไม่ป่วย ไม่เป็นโรค ไม่ได้กินยา ไม่ได้ไปโรงพยาบาล ทำจักสาน ทำโต๊ะ ทำเตียง ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ตอนเด็กอยู่ต.บ้านแหงได้ จบ ป.4 มาต่อที่วัดร่องเห็ด คุณลุงภูมิใจใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เรื่องที่คุณภูมิใจที่สุด ใช้ชีวิตแบบสบาย พอเพียง มีลูกหลานคอยดูแล ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยไปโรงเรียนโดยเดิน ได้เงินไปโรงเรียน 10 สตางค์ ตะก่อนวันหยุดมีแคว้นอาทิตย์ กลางทุ่งเลี้ยงควายเข้าป่า เจอเห็ด เก็บเห็ด ขุดหน่อไม้ นิยมเล่นโก้งแก้ง สมัยก่อนเลี้ยงเต่าไว้เล่นตอนเด็กทำหน้าที่เลี้ยงควาย ป้ออินแก้ว อาชีพช่างไม้ ลุงใช้ชีวิตพอเพียงอยู่อย่างสบาย ๆ นี่คือนี่สิ่งที่คุณประทับใจ ซึ่งลุงทำอาชีพช่างไม้มาประมาณ 30 ปี บ้านเมืองไม่มีคอนกรีต มีการสร้างถนน เมื่อก่อนไปโรงเรียนบางครั้งรองเท้าก็ใส่บ้างไม่ใส่บ้าง กระเป๋าก็ใช้ผ้าใส่ของ เมื่อก่อนเขาเล่นสะล้อ ซอ ซึง เป็นเครื่องดนตรี ร้องรำทำเพลง แต่ปัจจุบันเป็นลูกทุ่งสตรีงจะแตกต่างกัน เมื่อก่อนมีอาชีพทำนา สมัยก่อนคุณตาไม่ได้มีรองเท้า เดินเท้าเปล่า การทำนาเมื่อก่อนใช้ควาย ตอนนี้อยู่ไร่นา อยู่โรงเรียนแหงได้ 4-5 ได้ 10 สตางค์ เลิกเรียนมาก็จะเลี้ยงควายหาปู ปลา กิน อยู่วัด 7 ปี เข้าไปป่าได้เต่า มีพี่น้อง 3 คน ไปโรงเรียนเอาเงินไปวันละ 10 สตางค์ รองเท้าก็ไม่ได้ใส่ เวลาหยุดก็ไปเลี้ยงวัวควาย ชอบเล่นลูกข่างเคยผ่านสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่ออายุได้ 3 ปี ได้เข้าไปหลบในหลุมเพื่อป้องกันลูกบอม

4. นายสีทอง พาสม อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 200 หมู่ 3 ต.บ้านแหง อ.งาว อาชีพทำไร่ ทำสวน คุณลุงมีอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกหอม เมื่อก่อนเคยมีของเก่าแก่ ครอบครัวยุคทั้งหมด 5 คน พ่อชื่อหนานนันท แม่ชื่อแม่ตา ลุงเป็นคนี่ 4 อาชีพทำไร่ ทำนา สิ่งที่คุณภูมิใจมากที่สุด เล่น ซอ ออกงานต่าง ๆ ในงานวัดต่าง ๆ พื้นที่ของวัด 5 ไร่ ทางเข้าของวัดมี 2 ทาง สร้างวัดเมื่อ พ.ศ. 2430 มาอยู่ได้ 50 กว่าปี อาชีพทำไร่ ทำนา คิดขอได้ จบ ป.4 แล้วทำงาน อาศัยอยู่บ้านร่องเห็ด อาชีพทำนา ปลูกพริก สมัยก่อนใช้หม้อเมือง ใช้ของใช้สมุนไพร เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย กลางนา สมัยก่อนลำบาก ไม่เหมือนสมัยปัจจุบันงานที่ทำ ทำการเกษตร ปลูกพริก เรื่องที่คุณภูมิใจได้เล่น ซอ เพลงพื้นบ้าน สืบทอดไว้ตามประเพณีของภาคเหนือ เดินไปโรงเรียน ห่อข้าวไปโรงเรียน จบป.4 โรงเรียนแหงได้ ไปอนามัยเมื่อป่วยเจ็บไข้ คิดไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ เมื่อก่อนเด็ก ๆ ชอบเลี้ยงกระบือ สร้างไถลน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม อาชีพทำนา ทำการเกษตร ตอนเช้าเล่นเหมือนเด็กธรรมดา อายุ 15 ปี สนใจไปทางเครื่องดนตรี คบคนดีก็ดี คบคนไม่ดีก็ไม่ดี ไปเที่ยวตามเด็กธรรมดา ทำเรื่องผิดพลาดมากมาย มีพี่น้อง 5 คนตอนที่พ่อแม่เสียชีวิตแล้วเป็นคนเมื่องน่าน ตอนสมัยหนุ่ม ๆ ลุงเป็นคน จ.น่าน ไม่จ้างขึ้นท้าวตั้งสี่ ขอแรงมาช่วยกันไป ขายเลี้ยงชีพเอง มีข้าไป บทหม้อเมืองเล่นไปเรื่อย เรื่องประทับใจ ไปร้องเพลงซอ จี่ก้านกล้วย นาปี คือ ปลูกเฉพาะข้าว แต่นาปลั่ง ปลูกทุกปี หรือทุกฤดูกาล แต่เป็นผักชนิดอื่น ๆ เมื่อก่อนมีสิ้นสุดแต่ งานประจำปี คือ ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน อาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกพริก อาชีพประจำหมู่บ้าน คือ ปลูกไร่ ทำนา ทำการเกษตรกร ป.4 จบ เมื่องน่าน มาอยู่ที่นี่ได้มาเที่ยวเลยได้อยู่ที่นี่ อยู่มา 50 ปี ได้เงิน 1-2 บาท มีลูก 2 คน ตอนนี้อยู่ปลูกพริก สานตะกร้าขาย ปลูกพริก

ปลูกหอม ปลูกข้าว เมื่ออายุ 15 เคยมีแฟน ตอนเด็กเคยขี่ม้าก้านกล้วย เวลาเครื่องบินมาพากันหลบในหลุมของ ไครของมันมีอาชีพทำจักสาน ตอนเด็ก เอายาสมุนไพรจากป่ามาต้มมาทำกิน ตอนไปป่าก็ได้ของป่า หลายอย่าง เช่นผักหวาน เป็นต้น อาชีพ ปลูกพริก ทำไร่ ทำนา

5. นายสม จันทรแก้ว 69 ปี 170 หมู่ 3 อ.งาว อาชีพทำไร่ ทำสวน สมัยก่อนโรงเรียนบ้านแหง อยู่บ้าน ร่องเห็ด ไม่เคยบวช ชอบเมื่อก่อนคนสุข?? เป็นศาลาสร้างบ้านสมัยก่อนไม่มีป.7 มีแต่ ป.4 ครอบครัวมีทั้งหมด 4 คน ลูก 2 ภรรยาถูกชื่อ จันทรสม ลูกเป็นลูกคนที่ 1 ตอนเป็นหนุ่ม ทำอาชีพสร้างบ้าน ประวัติวัดร่องเห็ด สร้าง มา 69 ปี รุ่งคารุนขาย พื้นที่ประมาณ 4 ไร่ ปัจจุบันมีพระสงฆ์อยู่ 1 องค์ ศาลาข้างวัด สร้างมาประมาณ 100 กว่าปี มาปรับปรุงได้ะปัจจุบัน สร้างมาเพิ่มเติม สะดวกสบาย สีซอด้าง เป็นวงดนตรี อบต. เล่นงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ ผู้ใหญ่บ้านรับสอน สอนฟรี เครื่องดนตรีของ อบต. ไปแข่งได้รางวัลของอำเภอ ส่วนมากเป็นเด็กบ้าน ร่องเห็ด ได้เงินจากผู้ว่าราชการ แต่ก่อนมีอาชีพทำไร่ ทำนา รร.บ้านแหงได้ วันละ 10 สตางค์ อายุ 69 แต่ก่อน ทำงานบ้านได้ สมัยก่อนบ้านร่องเห็ดเห็นแบบปัจจุบันแต่ปรับปรุงนิดหน่อย งานที่ทำเล่นดนตรีที่บ้าน ซอ ซึ่ง อยู่กับเมีย ลูก 2 คน คนที่ 1 อยู่บ้าน คนที่ 2 อยู่ กทม. เรื่องที่ภูมิใจคือได้ขอ เมื่อก่อนเป็นชาวนาจบ รร.แหงได้ จบ ชั้นป.4 โรงเรียนแหงได้ตั้งมาประมาณ 100 กว่าปี เข้าป่าไปสวน เจองู เก็บเห็ด ตีมวย วังกระสอบ แห่ควาย แห่ ควายเผือก เลี้ยงผีขุนน้ำ ไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรง อาชีพทำนา ป. 4 ไม่ได้เอาไปโรงเรียนทำงานไปด้วย เป็นคน เมืองงาว มีพี่น้อง 2 คน เล่นกีฬา วัง เล่นมวย ประทับใจ เป็นแชมป์คนตรีของ อ.งาว พื้นเมือง ตอนที่จับแฟน ชอบไปเที่ยวด้วยกันไปหากันเมื่อก่อนทำนา แต่เดี๋ยวนี้มีการพัฒนามากขึ้นอาหารพื้นบ้านคือ แกงผักทุกชนิด ทำไร่ ทำนา เวลาไปป่า ถ้าโดนงูกัด ไข้เชืกรัดให้แน่นแล้วรีบไปโรงพยาบาล เคยสานก้วยสลาก ไปโรงเรียนเดินไป รถ ไม่มี ไม่เอาเงินไปโรงเรียน ถึงเวลาไปโรงเรียน และตอนกินข้าวก็รีบกลับมาบ้าน วัดมีพื้นที่ประมาณ 4 ไร่ ตอนเป็นเด็ก ๆ ได้เล่นกองฟาง แต่ก่อนมีอาชีพสร้างบ้าน สร้างเสา เล่นดนตรี แต่ก่อนเดินไปสร้างบ้านวันละ 8 ผ้าขาวม้าสีนละ 3

จากการทดลองดังกล่าว พบว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับผู้สูงวัยเนื่องจากได้มีโอกาสใกล้ชิดทำกิจกรรมร่วมกัน

8. จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอผลการวิจัย เผยแพร่ผลงานวิจัย ได้ รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอผลการวิจัย เผยแพร่ผลงานวิจัย